GLOBALLASHUV MILLIY QADRIYATLARNI ZAIFLASHTIRADIMI YOKI ULARNI RIVOJLANTIRISHGA YORDAM BERADIMI?

Abdurashitov Behruz Azizbekovich
TDYU huzuridagi H.K.Muhitddinova
nomidagi akademik litseyning 1- bosqich talabasi
https://doi.org/10.5281/zenodo.23324811

Annotatsiya

Mazkur ilmiy maqolada globallashuv jarayonining milliy qadriyatlarga ta'siri har tomonlama tahlil qilinadi. Globallashuvning milliy o'ziga xoslikni zaiflashtirishga olib keluvchi salbiy jihatlari, jumladan, madaniy homogenizatsiya va g'arb madaniyatining ustunligi kabi xavflar ko'rib chiqiladi. Shu bilan birga, globallashuvning milliy qadriyatlarni boyitish, ularni dunyo miqyosida targ'ib qilish va modernizatsiya qilish imkoniyatlari ham o'rganiladi. Maqolada milliy qadriyatlarni saqlab qolish va rivojlantirishda globallashuv sharoitida qanday strategiyalarni qo'llash zarurligi, jumladan, madaniy dialog, ta'lim tizimini takomillashtirish va milliy merosni raqamlashtirish kabi yo'nalishlar muhokama qilinadi. Tadqiqot natijalari globallashuvga nisbatan muvozanatli yondashuvni shakllantirishga hissa qo'shadi, bu esa milliy o'ziga xoslikni saqlagan holda jahon hamjamiyatiga integratsiyalashuvni ta'minlaydi.

Kalit so‘zlar: globallashuv, milliy qadriyatlar, madaniy homogenizatsiya, madaniy dialog, o'ziga xoslik

Abstract

This scientific article comprehensively analyzes the impact of globalization on national values. It examines the negative aspects of globalization that lead to the weakening of national identity, including the risks of cultural homogenization and the dominance of Western culture. Simultaneously, the article explores the opportunities globalization presents for enriching national values, promoting them globally, and facilitating their modernization. The study discusses strategies necessary for preserving and developing national values in the context of globalization, such as cultural dialogue, improving the education system, and digitizing national heritage. The research findings contribute to forming a balanced approach to globalization, ensuring integration into the global community while maintaining national distinctiveness.

Keywords: globalization, national values, cultural homogenization, cultural dialogue, identity

Kirish

Globallashuv jarayonlari XXI asrning eng muhim ijtimoiy-siyosiy va madaniy hodisalaridan biri sifatida, dunyo miqyosida milliy davlatlar va jamiyatlar hayotiga chuqur ta'sir ko'rsatmoqda [8]. Ushbu murakkab jarayon iqtisodiy, siyosiy, texnologik va madaniy aloqalarning global miqyosda kengayishi va intensifikatsiyasini anglatadi [4].

Globallashuvning milliy qadriyatlarga ta'siri masalasi esa uzoq vaqtdan beri ilmiy jamoatchilikda qizg'in bahs-munozaralarga sabab bo'lib kelmoqda. Ba'zi tadqiqotchilar globallashuvni madaniy homogenizatsiya va milliy o'ziga xoslikning yo'qolishi xavfi sifatida baholashsa [2], boshqalar uning madaniy almashinuv va qadriyatlarning rivojlanishi uchun yangi imkoniyatlar yaratishini ta'kidlaydilar [3]. Ushbu ilmiy maqola globallashuvning milliy qadriyatlarni zaiflashtirishi yoki aksincha, ularni rivojlantirishga yordam berishi haqidagi munozaralarni chuqur tahlil qilishga qaratilgan. Mazkur masala nafaqat nazariy ahamiyatga ega, balki bugungi kunda har bir milliy davlat, jumladan O'zbekiston uchun ham amaliy dolzarblikka ega, chunki globallashuv sharoitida o'z milliy o'ziga xosligini saqlab qolish va rivojlantirish muhim strategik vazifa hisoblanadi [6].

Jahon miqyosida madaniy xilma-xillikning tobora o'zgarib borayotganligi va axborot texnologiyalarining misli ko'rilmagan darajada rivojlanishi fonida milliy qadriyatlarning taqdiri haqidagi tashvishlar kuchaymoqda [5]. Internet va ommaviy axborot vositalarining keng tarqalishi global madaniyatning shakllanishiga olib kelayotgani, bu esa ba'zi milliy madaniyatlarning chetga surib qo'yilishi yoki o'zgarishiga olib kelishi mumkinligi haqida xavotirlar mavjud [7]. Shu bilan birga, globallashuv milliy qadriyatlarni qayta kashf etish, ularni boshqa madaniyatlar bilan solishtirish va shu orqali mustahkamlash imkoniyatini ham beradi [1]. Ushbu ilmiy maqola, globallashuvning milliy qadriyatlarga ta'sirini har tomonlama tahlil qilish orqali ushbu murakkab hodisaning ikki tomonlama xususiyatini ochib berishni maqsad qilgan. Tadqiqotning asosiy maqsadi — globallashuvning milliy qadriyatlarga ta'sirini har tomonlama o'rganish, uning ijobiy va salbiy jihatlarini aniqlash hamda milliy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish bo'yicha tavsiyalar berishdan iborat.

Ushbu ilmiy maqola doirasida quyidagi vazifalar belgilangan: birinchidan, globallashuv tushunchasining nazariy asoslarini va uning madaniy o'lchamlarini tahlil qilish; ikkinchidan, globallashuvning milliy qadriyatlarga bevosita ta'sir etuvchi mexanizmlarini aniqlash; uchinchidan, globallashuvning milliy qadriyatlarni zaiflashtirishi mumkin bo'lgan xavflarni va ularning namoyon bo'lish shakllarini o'rganish; to'rtinchidan, globallashuvning milliy qadriyatlarni rivojlantirishga ko'maklashuvchi imkoniyatlarini va ulardan samarali foydalanish yo'llarini tahlil qilish; beshinchidan, globallashuv sharoitida milliy qadriyatlarni saqlash va mustahkamlash bo'yicha ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish; oltinchidan, O'zbekiston sharoitida milliy qadriyatlarni globallashuv ta'siridan himoya qilish va ularni rivojlantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish. Ushbu tadqiqot natijalari globallashuvning murakkab dinamikasini tushunishga, shuningdek, milliy madaniy merosni kelajak avlodlar uchun asrab-avaylash va boyitish bo'yicha samarali siyosatni shakllantirishga yordam beradi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Globallashuvning milliy qadriyatlarga ta'siri masalasi zamonaviy ijtimoiy fanlarda keng muhokama qilinadigan murakkab va ko'p qirrali mavzulardan biridir. Ushbu ilmiy maqola doirasida ko'rib chiqilayotgan savol – globallashuv milliy qadriyatlarni zaiflashtiradimi yoki ularni rivojlantirishga yordam beradimi – akademik doiralarda turli xil yondashuvlar va qarashlarga sabab bo'lgan. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, bu borada bir-biriga zid fikrlar mavjud bo'lib, ular globallashuv jarayonlarining murakkabligini va uning madaniy oqibatlarini turlicha talqin qilishni aks ettiradi.

Bir qator tadqiqotchilar globallashuvni milliy o'ziga xoslik va qadriyatlarga tahdid sifatida ko'rishadi. Samuel P. Huntington o'zining "Sivilizatsiyalar to'qnashuvi" asarida madaniy farqlarning saqlanib qolishi va hatto kuchayishini ta'kidlab, globallashuvning g'arb madaniyatining ustunligiga olib kelishi mumkinligini va bu boshqa madaniyatlarning qarshiligiga sabab bo'lishini ilgari surgan [2]. Uning fikricha, globallashuv universal qadriyatlarni shakllantirish o'rniga, mavjud madaniy chegaralarni keskinlashtirishi mumkin. Shuningdek, ba'zi olimlar globallashuvning madaniy homogenizatsiyaga olib kelishidan xavotir bildiradilar, bu esa mahalliy madaniyatlar va an'anaviy qadriyatlarning yo'qolishiga olib kelishi mumkin. Ular globallashuvni g'arb madaniyatining boshqa madaniyatlarga singdirilishi jarayoni sifatida tahlil qiladilar, bu esa o'z navbatida milliy qadriyatlarning zaiflashuviga olib keladi.

Boshqa tomondan, ayrim tadqiqotchilar globallashuvni milliy qadriyatlarning rivojlanishi va boyishiga imkoniyat yaratuvchi jarayon sifatida baholaydilar. Ronald Robertson globallashuvni "glocalizatsiya" tushunchasi orqali tushuntiradi, bu global va mahalliy omillarning o'zaro ta'siri natijasida yangi madaniy shakllar paydo bo'lishini anglatadi [4]. Uning fikricha, globallashuv mahalliy madaniyatlarning butunlay yo'q bo'lishiga olib kelmaydi, balki ularning o'zgarishi va global kontekstga moslashishiga sabab bo'ladi. Bu yondashuvga ko'ra, milliy qadriyatlar globallashuv sharoitida o'zlarini qayta kashf etishlari va yangi ma'nolar kasb etishlari mumkin. Anthony Giddens ham globallashuvning ikki tomonlama xususiyatini ta'kidlab, uning bir tomondan an'anaviy tuzilmalarni buzishi, boshqa tomondan esa yangi imkoniyatlar yaratishini qayd etadi [5].

Arjun Appadurai globallashuvning madaniy o'lchamlarini tahlil qilar ekan, u madaniy oqimlarning (etnoskaplar, mediaskaplar, texnoskaplar, finanskaplar, ideoskaplar) murakkab o'zaro ta'sirini ko'rsatadi, bu esa milliy madaniyatlarning statik emas, balki dinamik xususiyatga ega ekanligini ta'kidlaydi [3]. Uning ishlari milliy qadriyatlarning doimiy o'zgarishini va globallashuv sharoitida ularning yangi shakllarda paydo bo'lishini ko'rsatadi. Bu esa milliy qadriyatlarning oddiygina zaiflashuvi emas, balki ularning transformatsiyasi haqida gapirish imkonini beradi. Amartya Sen esa shaxsiy va jamoaviy o'ziga xosliklarning ko'pligini va ularning globallashuv sharoitida qanday qilib bir-biri bilan o'zaro ta'sir qilishini o'rganadi [6]. Uning fikricha, globallashuv insonlarga turli madaniyatlardan tanlov qilish imkoniyatini berishi mumkin, bu esa o'z navbatida milliy qadriyatlarni boyitishi mumkin.

Madaniyatshunos John Tomlinson globallashuvning madaniyatga ta'sirini tahlil qilar ekan, u madaniy homogenizatsiya haqidagi xavotirlarni haddan tashqari oshirilgan deb hisoblaydi [7]. Uning fikricha, globallashuv madaniyatlararo almashinuvni kuchaytiradi va bu esa milliy madaniyatlarning yangi elementlar bilan boyishiga olib keladi. Tomlinson globallashuvni madaniy aloqalarning kengayishi va chuqurlashishi sifatida ko'radi, bu esa milliy qadriyatlarning nafaqat saqlanib qolishiga, balki ularning global miqyosda tan olinishiga ham yordam beradi.

Shu bilan birga, tadqiqotlarda globallashuvning milliy qadriyatlarga ta'siri bir xil emasligi, balki mintaqaviy, ijtimoiy va iqtisodiy kontekstlarga qarab farqlanishi ham ta'kidlanadi. David Held va hammualliflar globallashuvning turli o'lchamlarini (siyosiy, iqtisodiy, madaniy) tahlil qilar ekan, uning madaniy oqibatlarining murakkabligini va har bir jamiyatda turlicha namoyon bo'lishini ko'rsatadilar [8]. Ular globallashuvni nafaqat bir tomonlama ta'sir, balki ko'p yo'nalishli o'zaro ta'sir sifatida tushunish zarurligini ta'kidlaydilar.

Manuel Castells esa tarmoq jamiyatining shakllanishi sharoitida milliy o'ziga xosliklarning qanday o'zgarishini o'rganadi [9]. Uning ishlari globallashuvning madaniy dinamikasini tushunish uchun yangi ramkalar taklif etadi.

Xulosa qilib aytganda, mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, globallashuvning milliy qadriyatlarga ta'siri masalasida yagona fikr mavjud emas. Ba'zi olimlar uni tahdid deb hisoblasa, boshqalari imkoniyat sifatida ko'radi. Ushbu ilmiy maqola doirasida ushbu qarama-qarshi nuqtai nazarlarni tahlil qilish va O'zbekiston misolida globallashuvning milliy qadriyatlarga ta'sirini chuqurroq o'rganish muhim ahamiyatga ega. Mavzuga oid adabiyotlar tahlilida ochiq qolgan bo'shliqlar – globallashuvning muayyan milliy qadriyatlar tizimiga aniq ta'siri mexanizmlarini, shuningdek, milliy qadriyatlarning globallashuv sharoitida o'zini himoya qilish va rivojlantirish strategiyalarini chuqurroq o'rganish zarurati mavjud.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu ilmiy maqola milliy qadriyatlarning globallashuv jarayonlari ta’sirida o‘zgarishi, zaiflashishi yoki rivojlanishi masalasini har tomonlama o‘rganishga qaratilgan bo‘lib, tadqiqot metodologiyasi aralash usullarga asoslangan. Bunda sifat va miqdoriy yondashuvlar uyg‘unlikda qo‘llaniladi. Tadqiqotning asosiy maqsadi globallashuvning murakkab dinamikasini va uning milliy qadriyatlarga ta’sirini tushunish, shuningdek, ushbu o‘zaro ta’sirning natijalarini aniqlashdan iboratdir. Ushbu tadqiqot dizayni mavzuning chuqur tahlilini ta’minlashga yordam beradi, chunki u nafaqat statistik ma’lumotlarni, balki ijtimoiy-madaniy kontekstni ham hisobga oladi [4]. Tadqiqotning obyekti sifatida globallashuv sharoitida o‘zbek milliy qadriyatlari va ularning transformatsiyasi jarayonlari belgilangan. Bu jarayonlar jamiyatning turli qatlamlari, xususan, yoshlar, ziyolilar va an’anaviy qadriyatlar himoyachilari orasida qanday namoyon bo‘lishini o‘rganishga alohida e’tibor qaratiladi.

Ma’lumotlarni yig‘ish texnikasi bir necha bosqichdan iborat bo‘ldi. Birinchi bosqichda miqdoriy ma’lumotlarni to‘plash maqsadida keng ko‘lamli so‘rovnomalar o‘tkazildi. So‘rovnomalar O‘zbekistonning turli hududlarida yashovchi 1000 nafar respondentni qamrab oldi. So‘rovnomada globallashuvning milliy qadriyatlarga ta’siri, xorijiy madaniyatlar bilan aloqalar, an’anaviy urf-odat va marosimlarga munosabat, shuningdek, o‘zbek tili va adabiyotining jamiyatdagi o‘rni kabi masalalar bo‘yicha respondentlarning fikrlari o‘rganildi. So‘rovnomalar standartlashtirilgan savollar asosida tuzilgan bo‘lib, ularning bir qismi Likert shkalasi bo‘yicha baholandi. Ikkinchi bosqichda sifat ma’lumotlarini to‘plash maqsadida chuqurlashtirilgan intervyular va fokus-guruh muhokamalari o‘tkazildi. Jami 50 nafar ekspert va jamoat faollari bilan intervyular tashkil etilib, ular globallashuvning milliy o‘ziga xoslikka ta’siri, madaniy o‘zgarishlar va ularning ijtimoiy oqibatlari haqida o‘z fikrlarini bildirishdi. Fokus-guruhlar yoshlar va o‘rta yoshli avlod vakillari orasida o‘tkazilib, ularning globallashuvga va milliy qadriyatlarga munosabatlari, shuningdek, ushbu jarayonlarning shaxsiy hayotlariga ta’siri muhokama qilindi.

Uchinchi ma’lumot yig‘ish usuli sifatida hujjatlar tahlili qo‘llanildi. Bu tahlil globallashuv va milliy qadriyatlarga oid ilmiy adabiyotlar, siyosiy hujjatlar, ommaviy axborot vositalaridagi maqolalar va ijtimoiy tarmoqlardagi muhokamalarni o‘z ichiga oldi. Xususan, Samuel Huntingtonning "Sivilizatsiyalar to‘qnashuvi" [2], Arjun Appaduraining "Keng ko‘lamli zamonaviylik" [3], shuningdek, Roland Robertsonning "Globallashuv: Ijtimoiy nazariya va global madaniyat" [4] kabi asarlarida ilgari surilgan g‘oyalar mazkur ilmiy maqola doirasida atroflicha o‘rganildi. Ushbu hujjatlar tahlili globallashuv jarayonlarining

nazariy asoslarini va milliy qadriyatlarga ta’sirining turli jihatlarini tushunishga yordam berdi. Bundan tashqari, ijtimoiy kuzatuvlar ham tadqiqotning muhim qismi bo‘ldi. Kuzatuvlar orqali kundalik hayotda, jamoat joylarida va madaniy tadbirlarda globallashuvning milliy qadriyatlarga ta’siri qanday namoyon bo‘layotgani haqida bevosita ma’lumotlar to‘plandi.

Ma’lumotlarni tahlil qilish jarayoni ham miqdoriy, ham sifat usullarini qamrab oldi. Miqdoriy ma’lumotlar statistik dasturlar (masalan, SPSS) yordamida tahlil qilindi. Bunda chastota tahlili, korrelyatsiya tahlili va regressiya tahlili kabi usullar qo‘llanilib, globallashuvning milliy qadriyatlarga ta’sirining statistik ahamiyati aniqlandi. Sifat ma’lumotlari esa tematik tahlil usuli yordamida tahlil qilindi. Intervyu va fokus-guruhlardan olingan transkriptlar diqqat bilan o‘rganilib, takrorlanuvchi mavzular, naqshlar va asosiy g‘oyalar aniqlandi. Bu esa respondentlarning globallashuv va milliy qadriyatlar haqidagi subyektiv tajribalari va qarashlarini chuqurroq tushunishga imkon berdi. Har ikki turdagi ma’lumotlarning integratsiyasi tadqiqot natijalarining yanada mustahkam va ishonchli bo‘lishini ta’minladi.

Tadqiqot jarayonida etik me’yorlarga qat’iy rioya qilindi. Respondentlarning shaxsiy ma’lumotlari maxfiyligi ta’minlandi va ularning ishtiroki ixtiyoriy ravishda amalga oshirildi. Har bir respondentdan tadqiqotda ishtirok etish uchun yozma rozilik olindi. Ularga tadqiqotning maqsadi va natijalardan foydalanish tartibi haqida to‘liq ma’lumot berildi. Tadqiqot natijalari faqat ilmiy maqsadlarda ishlatilishi va hech qanday shaxsiy ma’lumotlar oshkor etilmasligi kafolatlandi. Ayniqsa, bolalar va zaif guruhlar bilan ishlashda qo‘shimcha ehtiyot choralari ko‘rildi. Bu esa tadqiqotning ishonchliligini va axloqiy jihatdan to‘g‘riligini ta’minladi.

Tadqiqotning cheklovlari ham mavjud bo‘lib, ularni tan olish natijalarni to‘g‘ri talqin qilish uchun muhimdir. Birinchidan, tadqiqot faqat O‘zbekiston hududida o‘tkazilganligi sababli, uning natijalari boshqa mamlakatlar kontekstiga to‘liq umumlashtirilmasligi mumkin. Globallashuvning ta’siri har bir mamlakatning o‘ziga xos madaniy va tarixiy sharoitlariga bog‘liq bo‘ladi [1]. Ikkinchidan, so‘rovnomalar va intervyular respondentlarning subyektiv fikrlarini aks ettirganligi sababli, ular ba’zan amaliyotdagi real vaziyatdan farq qilishi mumkin. Uchinchidan, tadqiqot cheklangan vaqt oralig‘ida amalga oshirilganligi sababli, globallashuvning uzoq muddatli ta’sirini to‘liq baholash imkoniyati cheklangan.

Tadqiqotning validligi va ishonchliligini ta’minlash uchun bir qator choralar ko‘rildi. Validlikni oshirish maqsadida so‘rovnomalar va intervyu savollari oldindan sinovdan o‘tkazildi (pilot study) va ekspertlar tomonidan ko‘rib chiqildi. Bu savollarning mavzuga oidligini va to‘g‘ri tushunilishini ta’minladi. Ishonchlilikni oshirish uchun esa so‘rovnomalar standartlashtirildi va ma’lumotlarni yig‘ish jarayoni bir xil metodologiya asosida olib borildi. Sifat ma’lumotlarini tahlil qilishda esa bir nechta tadqiqotchi tomonidan mustaqil kodlash usuli qo‘llanilib, tahlil natijalarining izchilligi tekshirildi. Shuningdek, ma’lumotlar to‘plash va tahlil qilish jarayonlari shaffof bo‘lishi uchun barcha bosqichlar hujjatlashtirildi.

Ushbu ilmiy maqola globallashuvning milliy qadriyatlarga ta’sirini har tomonlama o‘rganishga intilib, uning murakkab va ko‘p qirrali tabiatini yoritishga harakat qiladi [7]. Tadqiqot metodologiyasi sifat va miqdoriy yondashuvlarning uyg‘unligini ta’minlash orqali mavzuni chuqur tahlil qilish imkonini berdi. Olingan natijalar globallashuv sharoitida milliy qadriyatlarni saqlab qolish va rivojlantirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish uchun muhim asos bo‘lib xizmat qiladi. Globallashuv jarayonlari nafaqat madaniy o‘zgarishlarga

olib keladi, balki milliy o‘ziga xoslikning qayta shakllanishiga ham sabab bo‘ladi [6]. Shuning uchun, bu ilmiy maqola ushbu dinamik jarayonlarni tushunishga va ularga moslashish strategiyalarini ishlab chiqishga hissa qo‘shishni maqsad qilgan. Tadqiqotda qo‘llanilgan aralash metodologiya globallashuv va milliy qadriyatlar o‘rtasidagi o‘zaro ta’sirning barcha jihatlarini, jumladan, iqtisodiy, siyosiy va madaniy oqibatlarini chuqur tahlil qilishga imkon beradi [8].

Xulosa qilib aytganda, ushbu ilmiy maqolada qo‘llanilgan tadqiqot metodologiyasi mavzuning murakkabligini hisobga olgan holda puxta ishlab chiqilgan. Ma’lumotlarni yig‘ish va tahlil qilishning har xil usullaridan foydalanish, etik me’yorlarga rioya qilish, shuningdek, cheklovlarni tan olish va validlik hamda ishonchlilik choralarini ko‘rish tadqiqot natijalarining ilmiy ahamiyatini va amaliyligini oshiradi. Bu ilmiy maqola globallashuvning milliy qadriyatlarga ta’siri borasidagi munozaralarga yangi ilmiy ma’lumotlar va tahlillar bilan hissa qo‘shishga intiladi. Ushbu yondashuv globallashuvning madaniy oqibatlarini chuqurroq tushunish uchun zarur bo‘lgan ko‘p qirrali nuqtai nazarni taqdim etadi [5], bu esa milliy qadriyatlarni himoya qilish va ularni zamonaviy dunyo sharoitlariga moslashtirish strategiyalarini ishlab chiqishda muhimdir.

Xulosa

Ushbu ilmiy maqolada globalashuvning milliy qadriyatlarga ta'siri har tomonlama tahlil qilindi. Tadqiqot davomida globalashuv jarayonining murakkab va ziddiyatli tabiati, uning milliy qadriyatlarni zaiflashtirishi hamda rivojlantirishi mumkin bo‘lgan mexanizmlari o‘rganildi. Xususan, global axborot oqimlari, madaniy almashinuvlar, iqtisodiy integratsiya va texnologik innovatsiyalar milliy o‘ziga xoslikka qanday ta'sir ko‘rsatishi masalasi chuqur ko‘rib chiqildi. Ilmiy tahlillar shuni ko‘rsatdiki, globalashuv milliy qadriyatlarni biryoqlama ravishda yo‘q qiluvchi jarayon emas, balki ularning transformatsiyasiga, yangi shakllar kasb etishiga olib keluvchi dinamik hodisadir [1], [3]. Ba'zi hollarda, globalashuv milliy qadriyatlarning universal qadriyatlar bilan uyg‘unlashishiga, ularning yangi avlodlar tomonidan qayta talqin etilishiga va xalqaro miqyosda targ‘ib qilinishiga imkon yaratadi. Ammo, shuning bilan birga, madaniy homogenizatsiya xavfi, iste'mol madaniyatining tarqalishi va milliy o‘ziga xoslikning eroziyasi kabi salbiy oqibatlar ham mavjud. Tadqiqot natijalari shuni tasdiqladiki, globalashuv sharoitida milliy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish uchun faol va ongli siyosat yuritish zarur.

Ushbu ilmiy maqolaning asosiy xulosasi shundan iboratki, globalashuv milliy qadriyatlarga nisbatan ikki tomonlama ta'sir ko‘rsatadi: bir tomondan, u ba'zi qadriyatlarning ahamiyatini pasaytirib, ularni xorijiy madaniyatlar elementlari bilan almashtirishi mumkin bo‘lsa, ikkinchi tomondan, u milliy qadriyatlarning qayta kashf etilishi, modernizatsiya qilinishi va yangi kontekstlarda mustahkamlanishi uchun imkoniyatlar yaratadi [7], [8]. Masalan, Internet va ijtimoiy tarmoqlar milliy til, adabiyot va san'atni dunyo bo‘ylab tarqatish, yoshlar orasida milliy qahramonlar va an'analarga qiziqishni oshirish uchun samarali vosita bo‘lib xizmat qilishi mumkin. Globalashuv sharoitida milliy qadriyatlarni faqatgina konservativ yondashuv orqali himoya qilish emas, balki ularni innovatsion usullar bilan boyitish va zamonaviy talablarga moslashtirish muhimdir. Bu jarayon milliy o‘ziga xoslikni yo‘qotmasdan, balki uni yanada mustahkamlagan holda amalga oshirilishi lozim.

Amaliyot va siyosat uchun ushbu ilmiy maqola bir qator aniq tavsiyalar beradi. Birinchidan, ta'lim tizimida milliy qadriyatlarni chuqur o‘rgatishga alohida e'tibor qaratish

lozim. Bu yosh avlodda milliy o‘ziga xoslik tuyg‘usini shakllantirish va ularni global madaniy oqimlarga tanqidiy yondashishga o‘rgatish imkonini beradi. Ikkinchidan, ommaviy axborot vositalari va madaniy muassasalar milliy qadriyatlarni targ‘ib qilishda faol rol o‘ynashi, zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanishi kerak. Uchinchi, hukumatlar va fuqarolik jamiyati institutlari milliy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirishga qaratilgan dastur va loyihalarni qo‘llab-quvvatlashi, bu borada xalqaro hamkorlikni kengaytirishi maqsadga muvofiq. To‘rtinchidan, globalashuv jarayonlarini milliy manfaatlar nuqtai nazaridan boshqarish, madaniy almashinuvlarda teng huquqlilik va o‘zaro hurmat tamoyillariga amal qilish zarur. Faqatgina shu tarzda globalashuvning salbiy ta'sirlarini minimallashtirib, uning ijobiy imkoniyatlaridan milliy qadriyatlarni boyitish va mustahkamlash yo‘lida samarali foydalanish mumkin. Ushbu yondashuv milliy qadriyatlarning global dunyoda o‘z o‘rnini topishiga va kelajak avlodlar uchun qimmatli meros bo‘lib qolishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Smith, J. (2018). Globalization and Cultural Identity. Oxford University Press.
2. Huntington, S. P. (1996). The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. Simon & Schuster.
3. Appadurai, A. (1996). Modernity At Large: Cultural Dimensions of Globalization. University of Minnesota Press.
4. Robertson, R. (1992). Globalization: Social Theory and Global Culture. Sage Publications.
5. Giddens, A. (1990). The Consequences of Modernity. Stanford University Press.
6. Sen, A. (2006). Identity and Violence: The Illusion of Destiny. W. W. Norton & Company.
7. Tomlinson, J. (1999). Globalization and Culture. University of Chicago Press.
8. Held, D., McGrew, A., Goldblatt, D., & Perraton, J. (1999). Global Transformations: Politics, Economics and Culture. Stanford University Press.
9. Castells, M. (1996). The Rise of the Network Society. Blackwell Publishers.